

נספח א:
ספר המידות, הקדמה
השוואת כתבייד

<u>ספר המדות הקצר (כת"י ררשה)</u>	<u>דפוס ראשון (ד)</u>	<u>כת"ג (גינצבורג)</u>	<u>כת"ה (אסקוריאל)</u>	<u>כת"א (אדלר)</u>
{סוף} דבר הכל נשמע	{סוף דבר} הכל נשמע	*	*	[01] {סוף} דבר הכל נשמע
את האלהים ירא	את האלהים ירא	*	*	את האלהים ירא
ואת מצותיו שמור	ואת מצותיו שמור	*	*	ואת מצותיו שמור
כי זה כל האדם	כי זה כל האדם.	*	*	כי זה כל האדם.
זה הפסוק אמר שלמה המלך	שלמה	*	*	זה הפסוק אמר שלמה המלך,
והוא היה חכם מכל האדם	חכם גדול היה מכל האדם	*	*	והוא היה חכם מכל אדם,
והיה מלך	והיה מלך	*	*	והוא היה מלך
על התחתונים ועל העליונים	על התחתונים ועל העליונים	*	*	על העליונים ועל תחתני'
ואחר שראה	ואחר שראה	*	*	א'ע"פ כן אחר שראה
כל המעשים	כל המעשים	*	*	כל המעשים
וניסה כל הדברים	וניסה כל הדברים	*	*	וניסה כל הדברים
והודיע כמה חוכמות	והודיע חכמות	*	*	והודיע לעולם כמה חכמות,
חתם כל דבריו ואמר	חתם כל דבריו ואמר	*	*	חתם דבריו ואמר
סוף של כל דבר	סוף של כל דבר	*	*	סוף של כל דבר
הוא יראת השם	הוא יראת השם.	*	*	הוא יראת הש' יתברך.
וכן התחיל משלי	וכן התחיל במשלי	*	*	וכן התחיל במשלי
ראשית חכמה יראת השם	ראשית חכמה יראת יי	*	*	ראשית חכמה יראת הש'.
וסיים אשה יראת יי היא תתהלל	ומסיים אשה יראת יי היא תתהלל.	*	*	וסיים אשה יראת הש' היא תתהלל.
ואילו אדם אחר		*	*	ואילו זה שהיה אדם אחר
היה מזהיר או <תנו>	*	*	*	שהיה מזהיר לעולם
[על יר] את שמים	*	*	*	על יראת הש'
לא היו דבריו מקובל[ים]	*	*	*	

ספר המדות הקצר (כת"י ררשה)	דפוס ראשון (ז)	כתי"ג (גינצבורג)	כתי"ה (אסקוריאלי)	כתי"א (אדלר)
* [כי] ה[י]ן אומרים	* * * * *	* * * * *	* * * * *	* לא היו דבריו מקובלים לעולם,
עבור [ש] אין לו עסק אחר	* * * * *	* * * * *	* * * * *	* כי העולם היה אומרים
והוא פנוי	* * * * *	* * * * *	* * * * *	* עבור שזוה פנוי ואין לו עסק
לכך מזהיר	* * * * *	* * * * *	* * * * *	* לכן הוא [מז] היר לעולם
לירא את ה'	* * * * *	* * * * *	* * * * *	* על יראת הש'.
אלא שלמה [*] עשיר מכל	ושלמה היה עשיר מכל האדם	* * * * *	* * * * *	* אלא שלמה המלך שהיה עשיר
כדכתי' ויתן שלמה	דכתיב ויתן שלמה	* * * * *	* * * * *	* מכל,
את הכסף בירושלים כאבנים	את הכסף בירושלים כאבנים	* * * * *	* * * * *	* דכתי' ויתן שלמה
* * *	* * *	* * * * *	* * * * *	* את הכסף בירושלים כאבנים,
לו נאה לומר	לו נאה לומר	* * * * *	* * * * *	* והיה חכם מכל כדכתי'
הכל הבל הבלים	הבל הבלים	* * * * *	* * * * *	* ויחכם מכל האדם,
ואין לעסוק אלא ביראת ה[']	ואין לעסוק אלא ביראת	* * * * *	* * * * *	* לכן היה לו נאה לומר
ומשה רבי' ע"ה	שמים.	* * * * *	* * * * *	* הבל הבלים
אב כל החכמים והנביאים	וכן משה רבינו ע"ה	* * * * *	* * * * *	* כי (מ)אם לעסוק ביראת
כת' ['] בתור[']	* * *	* * * * *	* * * * *	* אלהים ית'.
מה יי אלהיך שואל ממך	ועתה מה יי אלהיך שואל	* * * * *	* * * * *	* וכן אמר משה
כי אם ליראה את יי אלהיך	מעמך	* * * * *	* * * * *	* שהיה ראש לנביאי'
וכן דוד אמר	כי אם ליראה וגו'.	* * * * *	* * * * *	* ואמ'
ראשית חכמה יראת ה'	וכן דוד המלך ע"ה אומר	* * * * *	* * * * *	* מה הש' אלהים שואל מעמך
	תחילת חכמה יראת יי	* * * * *	* * * * *	* כי אם ליראה.
מפני שאנו רואים את האדם	ומפני שאנו רואין את האדם	* * * * *	* * * * *	* וכן דוד אמר
שהוא מבחר הברואים	מבחר ברואי	* * * * *	* * * * *	* תחילת חכמה יראת הש'.
אשר ברא האל בעולם	בעולם התחתון	* * * * *	* * * * *	* [02] ומפני שאנו רואין את
התחתון	כי הוא מתוקן בצורתו	* * * * *	* * * * *	* האדם
* * *	* * *	* * * * *	* * * * *	* שהוא המובחר מן הברואים
		* * * * *	* * * * *	* התחתני'

ספר המדות הקצר (כת"י ררשה)	דפוס ראשון (ד)	כתי"ג (גינצבורג)	כתי"ה (אסקוריאל)	כתי"א (אדלר)
* ויש בו הנשמה המתבוננת	ויש בו הנשמה המתבוננת	*	*	כי הוא מתוקן בצלם אלהים
ויש בו הנשמה החכמה המתבוננת	סוד העליונים והתחתונים וכל זה	*	*	ובצורתו
סוד עליונים ותחתונים מכל זה ידענו	שהוא עניין כל הכוונות מזה העולם, וכל מה שנברא בעולם הזה	*	*	ונאה במלאכתו יותר מכל הברואים,
שהוא עניין כל הכוונות מזה העולם	הכל לצורכו. ועל זה נתנה לאדם תורת אמת להוראו דרך הישרה	*	*	ויש בו נשמת חכמה המתבוננת סוד עליונים ותחתונים
וכל מה שנברא בעולם הזה	כי האדם הוא חביב מאוד לפני השם	*	*	(ו)[מ] כל זה ידענו
הכל הוא לצורכו ועל זה נתנה לאדם תורת אמת להורותו דרך הישרה	כי אנו רואים שהמלאכים משתמשים בצרכי אדם צדיק	*	*	שהוא עניין כל הכוונות מזה העולם, וכל מה שנברא בעולם הזה
כי האדם הוא חביב מאד לפני ה' כי אנו [*] שהמלאכים משתמשים בצרכי האדם הצדיק	כמו שמצינו באברהם אבינו ויצחק ויעקב,	*	*	הכל הוא לצורכו. ובשביל זה נתנה לאדם תורת אמת להורותו דרך ישרה
כמו שמצינו [תמ"ה=שידענו]	המלאך הגואל אותי וגו' וישר אל מלאך ויוכל.	*	*	כי האדם הוא מאוד חביב לפני המקום,
מאברהם אבינו וכן יצחק וכן יעקב, אמר	* המלאך הגואל אותי	* ...מלאכי	*	כי אנו רואים שהמלאכים משתמשים לצרכי האדם שהוא צדיק
המלאך הגואל אותי וכת"י וישר אל מלאך ויוכל ודניאל [*]	* ועוד מצינו שבא מלאך לעזרתם דכתי' [בלילה] הוא ויצא מלאך [*]	* {ו}מצינו שבא מלאך לעזרת *צדיקים דכתי' [בלילה] הוא ויצא מלאך [*]	*	כמו [*]
אלהי שלח מלאכים			*	באברהם אבינו
*			*	וכן ביצחק
			*	וכן ביעקב שאמר
			*	המלאך הגואל אותי מכל רע, וכת"י וישר אל מלאך ויוכל
			*	<(ל)>. ודניאל אמ'
			*	אלהי שלח מלאכיה
			*	וסגר פום אר<>יות.

<u>כתי"א (אדלר)</u>	<u>כתי"ה (אסקוריאל)</u>	<u>כתי"ג (גינצבורג)</u>	<u>דפוס ראשון (ד)</u>	<u>ספר המדות הקצר (כת"י ררשה)</u>
<p>ומצאנו שבא מלאך לעזרת הצדיקים כדכתי' בלילה ההוא ויצא מלאך הש' ויך במחנה אשור, ורבים בעיניינים האלה. וכבר ידענו שיש אדם אחד שיש לו יתרון על שאר בני אדם, עד שאדם אחד שוה מניין רב מבני אדם אחרים, אע"פ"כ שהם בדמות אחד ויסוד אחד להם אלא שנפשו של זה עלתה על מעלות העליונות יותר מנפשו של זה. כי זה המשיל חכמתו על תארתו, וזה הגרוע המשיל תארתו על חכמתו והלך במחשכים כל ימיו וממשש כעיוור באפילה.</p>	<p>וי[ך] במחנה אשור, ורבים [כעניינים האלה] וכבר ידענו, שיש אדם אחד שיש לו יתרון על שאר בני אדם עד שאדם אחד שווה מניין רב מבני אדם אחרים אע"ג שהם בדמות אחד ויסוד אחד להם אלא שנפשו של זה עלתה על מעלות העליונות יותר מנפשו של זה כי זה המשיל חכמתו על תארתו, וזה הגרוע המשיל תארתו על חכמתו והלך במחשכים כל ימיו וממשש כעיוור באפילה.</p>	<p>ויצא מלאך יי ויך במחנה אשור ורבים כאלה. וכבר ידענו כי יש אדם אחד שיש לו יתרון הרבה על שאר בני אדם * * אף על פי שהם בדמות אחד ויסוד אחד להם אלא שנפשו של זה עלתה אל מעלות העליונות * כי המשיל חכמתו על תארתו, וזה המשיל תארתו על חכמתו, והולך כל ימיו במחשכים ומ*שש כעיוור באפילה.</p>	<p>ומצינו שבא מלאך לעזר הצדיקים כדכתי' ויהי בלילה [*] ויצא מלאך [*] ויך במחנה אשור ורבים כעניינים האלה וכבר ידענו שיש אדם [*] שאין [צ"ל: שיש] לו יתרון על שאר בני אדם עד שאדם אחד שוה מניין רב מבני אדם אע"פ"כ שהם {ב'מ} בדמות אחד ויסוד אחד להן אלא שנפשו של זה המעולה עלתה אל מעלת העליונה * * * *</p>	
<p>[03] כי חמשה כוחות יש באדם האחד כוח השמיעה השני כוח הראייה השלישי כוח הריח הרביעי כוח הטעם,</p>	<p>כי חמשה כוחות יש באדם האחד כוח השמיעה, השני כוח הראייה, השלישי כוח הריח, הרביעי כוח הטעם,</p>	<p>{חמשה} כחות יש באדם: האחד הוא כוח השמיעה, השני הוא כוח הראות, השלישי הוא כוח הריח, הרביעי הוא כוח הטעם,</p>	<p>חסר</p>	

ספר המדות הקצר (כת"י ורשה)	דפוס ראשון (ד)	כת"ג (גינצבורג)	כת"ה (אסקוריאל)	כת"א (אדלר)
	החמישי כח המישוש שאדם מרגיש כשהוא ממשש דבר.	החמישי כח המישוש כמו שהוא אדם מרגיש כשהוא ממשש דבר.	*	הרביעי כח הטעם החמישי כח המישוש, כמו שהוא אדם מרגיש כשהוא ממשש בדבר.
חסר	חמשה כוחות הללו כולם מעשה האדם, ואין פעולה נעשים בלא אחד מחמשה כחות. והלב פועל על ידיהם, כי חמישה כחות האלו מביאים ללב כל העיניין, וכל מעשה ומחשבה נמשכת אחריהם. הלב יש בו דעות רבות כגון הגאווה והענוה הזכרון והשכחה היגון והשמחה הבושת והעזות, וכאילו יש עוד רבות. וכל אילו הדיעות מתחזקות מן החמישה כחות. פי' יש הסומא לא יוכל להתגאות כאילו היה רואה.	ואילו החמשה כוחות הם כוללים כל מעשה אדם ואין פעולה נעשית בלא אחד מן החמישה כחות. והלב הוא הפועל על ידיהם כי אותם החמשה מביאים ללב כל עיניינם וכל מעשה ומחשבה נמשכת אחריהם. {ה} לב יש בו דיע[ות] רבות כגון הענוה, והגאווה, הזכרון, והשכחה השמחה והיגון הבושת והעזות וכאילו רבות. וכל אילו הדיעות מתחזקות מאילו החמישה כחות. כי איך יוכל להתגאות הסומא כאילו אם היה רואה.	*	[04] ואילו החמשה כוחות הם כוללים כל מעשה אדם ואין פעולה נעשית בלא אחד מהם מן החמישה כחות. והלב הוא הפועל על ידיהם כי אותם החמישה מביאים הלב לכל עיניינים וכל מעשה ומחשבה נמשכת אחריהם. הלב יש בו דיעות רבות כגון הענוה והגאווה הזכרון והשכחה השמחה והיגון הבושת והעזות, וכאילו רבות וכל אילו הדיעות מתחזקות מאילו החמישה כחות. פי' איך יוכל להתגאות הסומא כאילו היה רואה.
לכן כל חי יתן אל לבו	לכן כל אדם הנלבב ישתדל בכל כחו	לכן כל אדם הנלבב ישתדל[ל] בכל חמשה כחותיו	*	[05] לכן כל אדם הנלבב ישתדל בכל חמשה כחותיו

ספר המדות הקצר (כת"י ורשה)	דפוס ראשון (ד)	כתי"ג (גינצבורג)	כתי"ה (אסקוריאל)	כתי"א (אדלר)
לעלות אל מעלות טובות.	להגיע [*] תכלית הטובה	להגיע אל התכלית אשר יוכל להשיג מן המעלות ואל ישתמש בחמשה כחותיו וברוב דיעותיו ומידותיו אלא בדבר שהוא צריך להיות נודע בחסד ובמעשים טובים. וזה [ו] תכלית הטובה	*	להגיע אל התכלית אשר יוכל להשיג מן המעלות ואל ישתמש בחמשה כחותי' וברוב דיעותיו אלא בדבר שהוא צריך להיות <(לו)> נודע בחסד ובמעשים טובים וזהו תכלית הטובה, שאם הגיע אדם
*	*	שואם הגיע אדם למעלה שהיא טובה מאד לעולם יחמוד בלבו לעלות אל מעלה אחרת	*	למעלה שהיא טובה מאד לעולם יחמוד בלבו לעלות אל המעלה אחרות
*	*	שהיא למעלה מזאת המעלה עד שיגיע לתכלית [הטובה]. ובזה ישיג לעולם הגמול שהוא העולם הבא. וכבר נתגאה דוד להגיע אל טוב העולם הבא, באמרו מה רב טובך אשר צפנת ליראיך. ואמ' ירוי[ו]ן מדשן ביתך	*	שהיא למעלה מזאת המעלה עד שיגיע לתכלית הטובה. ובזה יגיע לעולם הגמול שהוא העולם הבאה. וכבר נתאוה דוד להגיע אל טוב העולם הבאה באמרו מה רב טובך אשר צפנת ליראיך ואמ' ירויון מדשן ביתך וכו'.
ובעת שכבר הגיע [*] אל מעלה טוב' לעולם יחמוד [*] אל מעלה [*] שהיא למעלה הימנה עד שיגיע לתכלית הטובה ובזה יגיע לעולם הגמול שהוא עולם הבא וכבר נתאוה דוד להגיע אל טוב *עולם הבא באמרו מה רב טוב* אשר צפנת ליראיך ואומר ירויון מדשן ביתך וגו'.	שואם הגיע אדם למעלה טובה לעולם יחמוד לעלות אל מעלה שהיא למעלה ממנה עד שיגיע לתכלית הטובה בזה יגיע לעולם הגמול שהוא עולם הבא. וכבר נתאוה דוד להגיע [*] טוב העולם הבא באמרו מה רב טובך אשר צפנת ליראיך. ואומ' ירויון מדשן ביתך וגו'.	שואם הגיע אדם למעלה שהיא טובה מאד לעולם יחמוד בלבו לעלות אל מעלה אחרת שהיא למעלה מזאת המעלה עד שיגיע לתכלית [הטובה]. ובזה ישיג לעולם הגמול שהוא העולם הבא. וכבר נתגאה דוד להגיע אל טוב העולם הבא, באמרו מה רב טובך אשר צפנת ליראיך. ואמ' ירוי[ו]ן מדשן ביתך * ולזאת המע<לה> לא הגיע [*] עד שנהיה ראוי לכך. כמ' שאמ' ה' מי יגור באהליך, ומי ישכון בהר קדשיך	*	שהם הגיע אדם למעלה טובה מאד לעולם יחמוד בלבו לעלות אל המעלה אחרות שהיא למעלה מזאת המעלה עד שיגיע לתכלית הטובה. ובזה יגיע לעולם הגמול שהוא העולם הבאה. וכבר נתאוה דוד להגיע אל טוב העולם הבאה באמרו מה רב טובך אשר צפנת ליראיך ואמ' ירויון מדשן ביתך וכו'.
והמעלה הזאת לא יגיע אליה אלא הראוי לה כמו שאמר מי יגור באהליך ומי ישכון בהר קדשיך הולך תמים ופועל צדק	והמעלה הזאת לא יגיע [*] אל['] הראוי לה כמו שאמ' מי יגור באהליך ומי ישכון בהר קדשך הולך	והמעלה הזאת לא יגיע [*] עד שנהיה ראוי לכך. כמ' שאמ' ה' מי יגור באהליך, ומי ישכון בהר קדשיך	*	והמעלה הזו לא יגיע אליה אלא הראוי לה כמו שאמ' מי יגור באהליך ומי ישכון בהר קדשך הולך תמים ופועל צדק

ספר המדות הקצר (כת"י ורשה)	דפוס ראשון (ד)	כתי"ג (גינצבורג)	כתי"ה (אסקוריאל)	כתי"א (אדלר)
כוע' תמיד	ויש אדם שדעתו מיושבת עליו	ויש אדם שדעתו מיושבת עליו	*	ויש אדם שדעתו מיושבת עליו
יש אדם בעל רצון	ואינו כועס כלל	ואינו כועס כלל,	*	ואינו כועס כלל
בלא כעס	כי אם מעט לכמה שנים.	ואם יכעוס כועס מעט לכמה	*	ואם יכעוס מעט לכמה שנים.
*	ויש אדם שהוא גבה לב ביותר,	שנים.	*	ויש אדם שהוא גבה לב ביותר,
יש אכזרי	ויש שהוא שפל רוח מאד.	ויש בני אדם שהם גבוה לב	*	ויש אדם שפל רוח עד מאד.
יש רחמני	ויש שהוא בעל תאווה	ביותר,	*	ויש שהוא בעל תאווה
יש בעל תאווה	לא תשבע נפשו מהלוך	ויש שהם שפל רוח עד מאד.	*	לא תשבע נפשו מלהלך
ואילו המידות	בתאותו.	ויש שהוא בעל תאווה	*	בתאותו.
מטיין את [צ"ל האדם] לרעות	ויש שהוא טהור גוף ביותר	ולא תשבע נפשו מהלך אחר	*	ויש טהור גוף ביותר
	ולא יתאוה אפילו לדברים	תאותו.	*	ואל יתאוה אפ' לדברים
	מועטים	ויש שהוא גוף טהור ביותר	*	מועטים
	שהגוף צריך.	ולא תתאוה אפ' לדברים	*	שהגוף צריך להם .
	ויש בעל נפש רחבה	מועטים	*	ויש בעל נפש רחבה
	לא תשבע נפשו	שהגוף צריך להם .	*	לא תשבע נפשו
	מכל ממון שבעול'	ויש בעל נפש רחבה,	*	מכל ממון שבעולם
	שנאמ'	אשר לא תשבע נפשו	*	כעניין שנ'
	אוהב כסף לא ישבע כסף.	מכל ממון שבעולם	*	אוהב כסף לא תשבע כסף.
	ויש קוצר רוח	כעניין שנ'	*	ויש מקצר לרוח
	שדי לו אפיל' בדבר מועט	אוהב כסף לא ישבע כסף	*	שדי לו אפיל' בדבר מועט
	ולא ירדוף להשיג כל צרכיו.	ויש מקוצר רוח	*	ולא ירדוף להשיג כל צרכיו.
	ויש שהוא מסגף עצמו ברעב	שדי לו אפיל' בדבר מועט	*	ויש שהוא מסגף עצמו ברעב
	וקובץ על יד	ולא ירדוף להשיג כל צרכו.	*	וקובץ על יד
	ואינו אוכל פרוטה משלו	ויש שהוא מסגף עצמו ברעב	*	ואינו אוכל פרוטה משלו
	אלא בצער גדול.	וקובץ על יד	*	אלא בצער גדול.
	ויש שהוא מאבד ממנו בידים	ואינו אוכל פרוטה משלו	*	ויש שהוא מאבד ממנו מידו
	לדעתו .	כ"א בצער גדול.	*	לרעותו .
	ועל דרכים האילו שאר הדיעות	ויש שהוא מפזר כל ממנו.	*	ועל דרכים אלו שאר הדיעות

ספר המדות הקצר (כת"י ורשה)	דפוס ראשון (ד)	כת"ג (גינצבורג)	כת"ה (אסקוריאל)	כת"א (אדלר)
	* כגון מהולל ואונן צר עין ונדיב, אכזר ורחמן, רך לבב ואמיץ לב וכן כיוצא בהן.	{ן} על דרכים אילו שאר הדיעות * כמו מהולל ואונן, וכיליי ונדיב ואכזר ורחמן ואמיץ הלב ורך הלבב וכיוצא בהן.	*	<p>יש מהם דיעות שאין</p> כגון מהולל ואונן כלי ונדיב אכזרי ורחמן, רך הלבב ואמיץ הלב, וכן כיוצא בהן.
חסר	וכל הדיעות יש מהן [*] שהיו לאדם מתחילת ברי[י]תו לפי טבע גופו, ויש מהן דיעות שטבעו של אדם זה מכוון ועתיד לקבל אותם מהרה יותר משאר דיעות. ויש [*] שאינם לאדם מתחלת ברייתו אלא למד אותם מאחרים או שפונה לבו מעצמו לפי מחשבה שעלתה בלבו, * * *	וכל הדיעות יש מהן דיעות שהם לאדם מתחילת ברייתו לפי טבעי גופו, ויש מהם דיעות שטבעו של אדם זה מכוון ועתיד לקבל אותם יותר משאר דיעות ויש מהם שאינם לאדם מתחילת ברייתו אלא שלמד אותם מאחרים * לפי מחשבתו שעלתה בלבו או ששמע שזאת הדיעה טובה לו ובה ראוי ללך והנהיג את עצמו בה עד שקבעה בלבו.	* *	[08] וכל הדיעות יש מהם דיעות שאינן לאדם מתחלת ברייתו לפי טבעי גופו, ויש מהן דיעות שטבעו של אדם זה מכוון ועתיד לקבל אותן במהרה יותר משאר הדיעות. ויש מהן שאינן לאדם מתחלת ברייתו, אלא למד אותן מאחרים או שנפונה להם מעצמו לפי המחשבה שעלתה בלבה, או ששמע שזו הדיעה טובה לו, ובה ראוי לילך והנהיג עצמו בה עד שנקבעה בלבו.

ספר המדות הקצר (כת"י ורשה)	דפוס ראשון (ד)	כת"ג (גינצבורג)	כת"ה (אסקוריאל)	כת"א (אדלר)
	<p>כגון הענוה והבושת ודומיהן ויש מידות שצריך ליקח מהן מעט כגון הגאווה והעזות והאכזריות. לכן בהיות האדם שוקל בפלס המאזני' ליקח מכל מיד' שיעורה</p> <p>לא יפחו' *</p> <p>ולא יוסיף *</p> <p>בזה יגיע לתכלית הטובה.</p>	<p>שיעור מרובה, כמו הענוה והבושה ודומיהם ויש מהם שצריך ליקח מהם מעט כגון הגאווה והעזות, והאכזריות. לכן בהיות האדם שוקל בפלס הבינה ליקח מכל מידה ומידה שיעורה</p> <p>יזהר שלא יפחות ממידות שצריך מהם הרבה, ולא יוסיף מהם שצריך מעט ובוזה יגיע לתכלית הטובה.</p>	<p>* * *</p>	<p>יש מדה שצריך ליקח שיעור מרובה, כגון הענוה והבושת ודומיהם, ויש מדת שצריך ליקח מהן מעט כגון הגאווה והעזות והאכזריות. לכן בהיות האדם שוקל בפלס' הבינה ליקח מכל מידה שיעורה</p> <p>לא יפחות *</p> <p>ולא יוסיף *</p> <p>בזה יגיע לתכלית הטובה.</p>
חסר	<p>תדע ותבין מי שטבעו נוטה למידה רעה או שהורגל במידה רעה ולא יתן אל לבו לשוב ממנה אך תמיד מתגבר בה זה [*] מביא אותו שימאס ויגעל במידות טובות. וכמו שרוב הכאב והצער והייסורין הוא חולי הגוף, כך רוב מידות רעות הם חולי הנפש.</p>	<p>{ת} דע ותבין כל מי שטבעו נוטה למידה רע' או שהורגל במידה רעה ולא יתן אל לבו לשוב ממנה אך תמיד הוא מתגבר בה *</p> <p>כמו שהצער והכאב הם חולי של גוף כך מידות הרעות חולי של הנפש. וכמו שנרא' לחולה</p>	<p>* * * * * * * * * * * *</p>	<p>[10] תדע ותבין מי שטבעו נוטה למדה רעה או הורגל במדה רעה ולא יתן אל לבו לשוב ממנה, אך תמיד מתגבר בה זה העניין, מביא אותו שימאס ויגעל במדות הטובות. וכמו שרוב הכאב והצער והייסורין הוא חולי הגוף, כך רוב מדות רעות הם חולי הנפש.</p>

ספר המדות הקצר (כת"י ורשה)	דפוס ראשון (ד)	כת"ג (גינצבורג)	כת"ה (אסקוריאל)	כת"א (אדלר)
	<p>ומה מתקנת חולי הנפש ילכו אצל החכמים שהם רופאי הנפשו * [*] שמלמדין [*] עד שיחזירו לדרך טובה. והמכירים בדיעות רעות שלהם ואינם הולכי' אצל חכם לרפא אותם עליהם אמר שלמה מוסר אוילים בזו.</p>	<p>התקנות מחולי הנפשות שילך אצל חכם שהם מרפאי הנפשות והם ירפאו חוליים בדיעות שמלמדי' אותם עד שיחזירו לטובה. ואותם שהם מכירים דרך הדיעות שבם ואינם הולכים אצל חכמים לרפאות עליהם אמ' שלמה חכמה ומוסר אוילים בזו.</p>	<p>* * * * * * * * * * * * * * * *</p>	<p>התקנות חולי הנפשות? ילכו אצל החכמים שהם רופאי הנפשות וירפאו חוליים בדיעות שמלמדין אותן עד שיחזירו לדרך טובה והמכירים בדיעות רעות שלהם ואינם הולכים אצל החכמים לרפא אותן, עליהם אמ' שלמה מוסר אוילי' בזו.</p>
<p>יש כמה בני אדם אדם [צ"ל: אשר] תאותם לתפול' הדרך הטוב * וחושבין בכל יום להשיג מעלות העליונות ואינם משיגי' כל ימיהם וזה הענין מחמ' שני דברים: האחד שאינו מכיר הסרונו * * * * * * * *</p>	<p>יש כמה בני אדם אשר תאותם לתפוש דרך הטוב ואינם יודעים מה טוב להם וחושבים בכל יום להשיג מעלה העליונה ואינם משיגים כל ימיהם וזה העניין מחמת שני דברים הוא: האחד שאינו מכיר הסרונו ואינו מבחין בדרכיו המגונים. והוא דומה לראובן המחפש שמעון ואינו מכירו אפי' יחפש אותו כל היום</p>	<p>{ו} יש בני אדם אשר מתאווים לתפוש דרך הטוב ואינם יודעים מה טוב להם וחושבים בכל יום להשיג מעלות העליונות, ואינם משיגים אותם כל ימיהם, וזה העניין בא מחמת שני דברים האחד שאינו מכיר הסרונו, ואינו מבחין בדרכיו המגוני' והוא דומה לראובן שמחפש אחר שמעון ואינו מכירו אעפ"י שמחפש אותו כל היום</p>	<p>* *</p>	<p>[12] יש כמה בני אדם אשר תאוותם לתפוש הטוב והישר, ואינם יודעים מה טוב להם וחושבי' בכל יום להשיג מעלה העליונה ואינם משיגים כל ימיהם וזה העניין מחמת שני דברים: האחד שאינו מכיר הסרונו, והשני שאינו מבחין בדרכיו המגונים. והוא דומה לראובן שהוא המחפש את שמעון ואינו מכיר אותו אע"פ שמחפש אותו כל היום</p>

ספר המדות הקצר (כת"י ורשה)	דפוס ראשון (ד)	כת"ג (גינצבורג)	כת"ה (אסקוריאל)	כת"א (אדלר)
*	לא ימצאהו	לא *מצאהו	*	לא ימצאהו
*	כי כמה פעמים יבא אצלו	אעפ"י שכמה פעמים בא אצלו	*	כי כמה פעמים יבא אצלו
*	ולא יכירהו.	אינו מכירהו.	*	ולא יכירהו.
*	כך האדם הזה	כך האדם הזה	*	כך האדם הזה
*	אע"פ שהוא חושב תמיד מה	אעפ"י שחושב תמיד מה יעשה	*	א"ע"פ שחושב תמיד מה יעשה
*	יעשה	ויחפש מעשה הטוב	*	ומחפש מעשה הטוב
*	ומחפש מעשה הטוב	ולא יוכל להשיג	*	לא ישיג
*	לא ישיג	מאחר שאינו מכיר חסרונו.	*	כיון שאינו מכיר חסרונו.
*	כיון שאינו מכיר חסרונו.	*	*	{ו} יש אדם שהוא יודע
*	יש אדם שהוא יודע	*	*	מדות הרעות שיש בו
*	מדות הרעות שיש בו	*	*	וחושב לצאת מהם
*	וחושב לצאת מהם	*	*	ולאחוז מדות טובות
*	ולאחוז במדות טוב*ת	*	*	וגם הוא לא ישיג כל ימיו
*	וגם הוא לא ישיג כל ימיו	*	*	דרך הישר.
*	דרך הישר	*	*	*
*	מחמת שמתעצל לחפש	*	*	*
*	המידות הטובות כראוי.	*	*	והוא דומה לראובן
*	והוא דומה לראובן	*	*	שמחפש את שמעון ומכירו
*	שמחפש את שמעון ומכירו	*	*	וא"ע"פ'כ אינו מוצאו
*	וא"עפ'כ אינו מוצאו	*	*	מחמת שאינו מחפשו כראוי.
חסר	ועל [*] זה נאמר	*	*	[13] ועל עניין זה נאמר
	כסף נבחר לשון צדיק	*	*	כסף נבחר לשון צדיק.
	*	*	*	פ'י של זה הפסוק כך הוא:
	מי שנושה בחבירו	*	*	מי שנושה בחבירו
	ובא לשלם לו כסף במשקל	*	*	ובא לשלם לו כסף במשקל
	אם אינו מכיר	*	*	אם אינו מכיר

<u>כת"א (אדלר)</u>	<u>כת"ה (אסקוריאל)</u>	<u>כת"ג (גינצבורג)</u>	<u>דפוס ראשון (ד)</u>	<u>ספר המדות הקצר (כת"י ורשה)</u>
* אמיתות המשקל וצדק המאזנים	* או מכיר הכל,	* אך שאינו בקי בבחינת הכסף	* זה האיש קרוב להיות ניזוק	* בעניין המשקל והכסף
* כי פעמים יקח סיגים וישליך הכסף,	* וגם יהיה לו פחות מכשיעור הראוי לו,	* כי שמא יקח משקל הקל	* או ישים הכסף בכף הכבד	* במאזנים,
* מכל אילו יבא לידי טעות.	* או אפ"ל הוא בקי בכסף ובמשקל	* ואינו מסתכל כראוי	* איפשר שיתערב בכספו סיגים הרבה	* אבל אם בקי בכל
* כסף נקי ושלם במשקל.	* לכן דימה לשון צדיק לכסף נבחר,	* כי הצד"ל צריך להכיר הטוב והרע,	* באמיתת המשקל וצדק המאזנים,	* או מכיר הכל
* כי פעמים יקח סיגים וישליך הכסף,	* וגם יהיה לו פחות מכשיעור הראוי לו,	* כי שמא יקח משקל הקל	* או ישים הכסף בכף הכבד	* שבמאזנים
* מכל אילו יבא לידי טעות.	* או אפילו הוא בקי בכסף ובמשקל	* אם אינו מסתכל בו כראוי	* איפשר שיתערב בכספו סיגים	* [*].
* אבל אם הוא בקי בכל	* במשקל ובכסף	* ומסתכל בו כראוי	* אז הוא משתלם כראוי	* כסף נקי ושלם במשקל.
* לכן דימה לשון צדיק לכסף נבחר,	* כי הצד"ל צריך להכיר הטוב והרע,			

<u>כת"א (אדלר)</u>	<u>כת"ה (אסקוריאל)</u>	<u>כת"ג (גינצבורג)</u>	<u>דפוס ראשון (ד)</u>	<u>ספר המדות הקצר (כת"י ורשה)</u>
<p>ול להיות בקי בערך כל מדה, וצריך להסתכל ולהתבונן [נן] בהם כראוי ול להיות טורח בגופו ובחכמתו לעזוב הטפשות ולאחז בתבונה, להסיר תערובת הסיגים ממנו. ואז תהיה נשמתו צרופה ומזוקקת לאלהים כדכת"ה הגו סיגים מכסף ויוצא לצורף כלי. כשיסירו הסיגים אז תהיה הכסף צורף.</p>	<p>* * * * *</p>	<p>* * * * *</p>	<p>כי הצדיק צריך להכיר הטוב והרע וכל מידות וצריך להסתכל ולהתבונן בהן כראוי ול להיות טורח בגופו ובחכמתו לעזוב הטפשות ולאחז בתבונה ול הסיר תערובות הסיגים ממנו ואז תהיה נשמתו צרופה ומזוקקת לאלהים כדכת"ב המסיגים מכסף ויצא לצורף כלי כשיסירו הסיגים אז יהיה הכלי צורף.</p>	
<p>[14] ויש אדם המשתנה במנהגיו לזמנים ואינו קבוע בעניין אחד, זמן אחד או חזו במנהג זה וזמן אחר מסתלק מאותו המנהג ותופש מנהג אחר וככה יעשה לעולם. והוא דומה לאדם שהוא חפץ ללכת אל עיר והוא אינו יודע דרכה, ולא יכיר השבילים * המוליכים אותו אליה.</p>	<p>* * * * * * * * * * * *</p>	<p>{ו} יש בני אדם משונים במנהגיהם שאינם קבועים במנהגם כי זמן אחד או חזו במנהג וזמן אחר מסתלק מאותו מנהג ותופש במנהג אחר ככה יעשה כל ימיו. הוא דומה לאדם שדעתו לילך אל עיר ואינו יודע [*] [**] השבילים ואינו מכיר את הדרכים המוליכים אותו אליה.</p>	<p>ויש אדם המשתנה במנהגים ואינו קבוע זמן אחד או חזו במנהג זה וזמן אחר מסתלק מאותו מנהג ואוחז מנהג אחר וככה יעשה לעולם. והוא דומה לאדם שחפץ ללכת אל עיר ואינו יודע דרכה ולא יכיר השבילים * המוליכים אותו אליה</p>	חסר

ספר המדות הקצר (כת"י ורשה)	דפוס ראשון (ז)	כת"ג (גינצבורג)	כת"ה (אסקוריאל)	כת"א (אדלר)
	<p>לכן הוא משתומם פעם אחת ילך בדרך אחד * * * * ויטעה ויחזור בדרך אחר' וכן בשלישי וכן ברביעי ועל כיוצא בו אם החכם עמל כסילים תיגענו אשר לא ידע ללכת אל עיר.</p>	<p>והוא משתומם במסילה כי שעה אחת ילך בדרך אחד פרסה ולא ימצא העיר. ואח"כ ילך פרסה בדרך אחרת <ויתעלה> ויחזור ולא ימצא העיר ועל כיוצא בזה אמ' החכם עמל הכסיל תייגענו אשר לא ידע ללכת אל עיר.</p>	<p>* * * * * * * * * * * * * *</p>	<p>לכן הוא משתומם פעם אחת ילך בדרך אחד פרסה ולא ימצא העיר ואח"כ יחזור וילך פרסה אחרת בדרך אחרת ויתע* ויחזור, וכן בשלישית וברביעית וכל כיוצא בו. על זה אמר החכם עמל הכסיל תייגענו אשר לא ידע ללכת אל עיר.</p>
חסר	<p>לכך יש לחמול על האנשים הטבועים בהבלי השוא ללמדם צדק המשקל ויורש המאזנים ולהודיעם בחינת הכסף ולהורות להם דרכים הישרים למען שיברור האדם בתח[י]לת הבחנתו מסילה אשר תביאהו למקום רענן ודשן אשר שם כל הטובה והיא יראת שמים אשר הוא סוף כל המעשים, והיא השאלה אשר השם ית"ש שואל מאת כל אדם</p>	<p>{ל} כך יש לחמול על האנשים הטבועים בהבלי השו<א> ללמדם צידוק המשקל ויורש המאזנים * * * * * * * * אשר הוא סוף כל המעשים והיא השאלה אשר שאל ה' ית' מן האדם</p>	<p>* *</p>	<p>[15] לכך יש לחמול על האנשים הטבועי' בהבלי השוא, ללמדם צידוק המשקל, ויורש המאזנים ולהודיעם בחינת הכסף ולהורות להם דרכים הישרים, למען שיברור האדם בתחלת הבחנתו, מסילה אשר תביאהו למקום רענן ודשן אשר שם כל הטובה. והיא יראת שמים אשר הוא סוף כל המעשים,</p>

ספר המדות הקצר (כת"י ורשה)	דפוס ראשון (ד)	כת"ג (גינצבורג)	כת"ה (אסקוריאל)	כת"א (אדלר)
	כי כל התורה תלויה בתיקון המידות	וכשאין בידך מדות הטובות אז אין לך תורה ומצות כי כל התורה כולה תלויה בתיקון המידות.	*	אז אין לך תורה ומצות, כי כל תלוי בתיקון המדות.
חסר	כל המידו' טובות ורעות החכם יכול לעשות הרעות לטובות, והכסיל יעשה מידות טובות רעות.	כל המידות יש מהן טובות ויש מהן רעות כי החכם יכול לעשות מידות רעות, והכסיל יעשה מידות טובות [*]	* * * * [*****] רעות.	[17] כל מדות יש מהן טובות, ויש מהן רעות, ממדות הרעות טובות, והכסיל יעשה ממדות הטובות רעות.
חסר	מי שהולך בחושך ואינו מתבונן בתקון המדות איפשר שיהא [*] מידה [*] המאבדת כל זכויותו כגון המתגאה במעשיו ומתפאר ומיפה עצמו תמיד * * [*] בגנות של חבריו ומתכבד בקלונו. והאיש ההוא דומה למי שממלא חבית [*] יין משובח [*] ויש בתחתית החבית נקב קטן * אין ספק שיאבד כל היין המשובח [*] בנקב הקטן	ומי שהולך בחושך ואינו מתבונן בתיקון המידות איפשר שיהיה בו מידה אחת המאבדת כל זכויותו כמו המתגאה והמתפאר במעשים ומיפה עצמו * * וכל כוונתו להתגדל ולהשתתר על בני האדם ומספר תמיד בגנות חבריו ומתכבד בקלונו. האיש ההוא דומה לאחד שממלא חבית גדולה מיין משובח מאד ויש בתחתיתו החבית נקב קטן * אין ספק שיאבד היין	ומי שהולך בחושך ואינו מתבונן בתיקון המידות איפשר שיהיה בו מידות אחת המאבדת כל זכויותיו. כגון המתגאה במעשיו ומתפאר ומיפה עצמו וכל כוונתו להגדיל ולהשתתר על [בני אדם] [ומספר] תמיד בגנות חבריו ומתכבד בקלונו. האיש ההוא [דומה למי] שממלא חבית גדולה יין משובח מאד, ויש בתחתיתו החבית [נקב] קטן * אין ספק שיאבד כל היין	[18] ומי שהולך בחושך ואינו מתבונן בתיקון המדות, אפשר שיהיה בו מדה אחת המאבדת כל זכויותיו. כגון המתגאה במעשיו ומתפאר, ומאבד עצמו, וכל כוונתו להגדיל ולהשתתר על בני אדם, ומספר תמיד בגנות חבריו ומתכבד בקלונו. האיש ההוא דומה למי שממלא חבית גדולה יין משובח מאד, ויש בתחתית החבית נקב קטן * אין ספק שיאבד כל היין המשובח מאד, בנקב קטון

<u>כתי"א (אדלר)</u>	<u>כתי"ה (אסקוריאל)</u>	<u>כתי"ג (גינצבורג)</u>	<u>דפוס ראשון (ד)</u>	<u>ספר המדות הקצר (כת"י ורשה)</u>
<p>אם לא יסתום אותו. כך המתגאה הזה אף אם מלא תורה יאבד הכל על ידי המדה הזאת אם לא יחיש מהרה לתקנה.</p>	<p>המשובח [*] בנקב הקטון אם [לא] יסתום אותו. כך המתגאה הזה אף אם מלא תורה [י]אבד הכל על ידי המידה הזאת אם <לא> יחיש מהרה לתקנה.</p>	<p>המשובח [*] בנקב הקטן. * כך זה האישי המתגאה [*] אם הוא מלא תורה יאבד הכל על ידי המדה הזאת, אם לא יחוש מהרה לתקנה.</p>	<p>אם לא יסתום אותו. כך המתגאה הזה א"ע פי שהוא מלא תורה יאבד הכל ע"י המידה הרעה הזאת אם לא יחיש מהרה לתקנה.</p>	
<p>[19] מעטים יש בעולם המכירים האמת. יש שאין בו חכמה להכיר וכמו שאין הקטוע בשתי רגליו יכול לעלות בסולם כך לא יוכל לעלות במדרגות החכמה מי שאין בו תבונה. יש שהוא חכם ונטבע בתאות העולם מנעוריו *</p>	<p>מעטים יש בעולם המכירים האמת. יש שאין בו חכמה להכיר, וכמו שאין הקטוע בשתי רגליו יכול לעלות הסולם כך לא יוכל לעלות במדרגת החכמה, מי שאין בו תבונה. יש שהוא חכם, ונטבע בתאות העולם מנעוריו במעשים הרעים, * * * עד שהם קבועים בנפשו, וקשה לו מאד להימלט מפח יקוש רשת העונות. ויש שיש שיש בו חכמה להכיר,</p>	<p>מועטים יש ב'אדם בעולם שמכירים האמת [*] שאין חכמה בהם להכיר בשם [*] שאין קטוע <ו>ע בשתי רגליו יכול לעלות בסולם כך לא יוכל זה לעלות במדרגת העליונות מן החכמות, כל מי שאין מבין תבונות יש שהוא חכם ונטבע בתאות עולם מנעוריו * עד שישים כל חכמתו להשיג תאותו, ולעשות רצון יצרו הרע, כי בנעוריו הורגל במעשיו הרעים עד שהם קבועים בנפשו וקשה לו מאד להמלט מפח יקוש [*] העונות <(לו)></p>	<p>ומעט הם בעול' המכירי' האמת יש שאין [*] חכמי להכיר וכמו שאין הקטוע שתי רגליו יכול לעלות הסולם כך לא יעלה במדרגות החכמה מי שאין בו תבונ'. יש שהוא חכם ונטבע בתאות העולם מנעוריו * עד שישים כל חכמתו להשיג תאותו ולעשות רצון יצרו הרעה כי הורגל מנעוריו במעשים הרעים עד שהם קבועים בנפשו וקשה לו מאד להמלט מפח יקוש [*] העונות</p>	<p>מועטים יש בעולם המכירים האמת יש שאין בו חכמה להכיר וכמו שאין הקטיע בשתי רגליו יכול לעלות על הסולם כך לא יוכל לעלות במדרגות החכמה מי שאין בו תבונה. יש שהוא חכם ונטבע בתאות העולם מנעוריו * עד שישים כל חכמתו להשיג תאותו ולעשות רצון יצרו הרע והורגל מנעוריו במעשים הרעים עד שהם קבועים בנפשו ולזה קשה מאד להמלט מפח יקוש רשת העונות.</p>

ספר המדות הקצר (כת"י רשעה)	דפוס ראשון (ד)	כת"י ג (גינצבורג)	כת"י ה (אסקוריאל)	כת"י א (אדלר)
<p>ויש אדם שיש בו חכמה להכיר וגם חפץ לילך בדרכים הטובים אך לא היה אצל החכמים לשמוע מהם הטוב ומתוך כך הולך במחשכים והוא דומה לאדם שיש לו מטמון בביתו ואינו יודע המטמון ומוכר הבית לאחר.</p>	<p>ויש שיש בו חכמה להכיר וגם חפץ לילך בדרכי טובים אך לא היה אצל החכמים לשמוע מהם החכמה והדרכים הישרים ומתוך כך הולך במחשכים ודומה למי שיש לו מטמון בביתו ואינו יודע המטמון ומוכר הבית לאחר.</p>	<p>וקשה לו מאד להמלט מפח יקוש רשת העונות. {ו} יש שיש בו <להסיר> וגם חפץ לילך בדרכים הטובים אך לא היה אצל <חכם> לשמוע מהם דרכים הישרים ומתוך כך הולך במחשכים [*] דומה לאדם שיש לו מטמון בביתו ואינו יודע המטמון ומוכר הבית לאחר.</p>	<p>וגם חפץ ללך בדרכים טובים, אך לא היה אצל חכמי לשמוע מהם החכמה והדרכים הישרים, ומתוך כך הולך במחשכים והוא דומה לאדם שיש לו מטמון בביתו ואינו יודע המטמון, ומוכר הבית לאחר.</p>	<p>ויש שיש בו חכמה להכיר, וגם חפץ לילך בדרכים טובים, אך לא היה אצל חכמים לשמוע מהם החכמה והדרכים הישרים, ומתוך כך הולך במחשכים. והוא דומה לאדם שיש לו מטמון בביתו ואינו יודע המטמון ומוכר הבית לאחר.</p>
<p>צריך אתה לדעת שהאדם ברוב מידותיו #זו משונ' מזו# וכל מידה ומידה מטרפת את <דעת> האדם זו מושכתו לכאן וזו מושכתו לכאן. והיצר [*] מסית האדם לבו [צ"ל בלבן] ליקח הרע שבכל מידה ומידה והוא דומה לאדם שהולך במדבר שפוגעים בו דובים ואריות וזאבים</p>	<p>התבונן כי האדם ברוב מידותיו זו משונה מזו וכל מידה ומידה טורפת דעת האדם זו מושכתו לכאן וזו מושכתו לכאן ו*יצר הרע מסייע לכל מידה שיבחר הפחות שבה. והוא דומה לאדם שהולך במדבר ופוגעים בו דובים ואריות ונמרים וזאבים והרבה משחיתים.</p>	<p>{ה} תבונן כי האדם ברוב מידותיו זו משונה מזו וכל מידה ומידה טורפת דעת האדם זו מושכתו לכאן * והיצר הרע מסייע לכל מידה ומסית את האדם שיבחר צד הרע. והוא דומה לאדם שהולך במדבר ופוגעים בו זאבים דובים ואריות, ונמרים, ונמרים, ועוד הרבה מיני משחיתים.</p>	<p>התבונן כי האדם ברוב מידותיו זו משונה מזו וכל מדה ומדה טורפת דעת האדם, זו מושכתו לכאן וזו מושכתו לכאן. והיצר הרע מסייע לכל מידה ומסית האדם שיבחר יצר הרע שבה. והוא דומה לאדם שהולך במדבר ופוגעין בו דובים ואריות ונמרים וזאבים, ועוד הרבה מיני משחיתים.</p>	<p>[20] התבונן כי האדם ברוב מידותיו זו משונה מזו, וכל מדה ומדה טורפת דעת האדם, זו מושכתו לכאן וזו מושכתו בכאן. והיצר הרע מסייע לכל מדה ומסית האדם שיבחר יצר הרע שבה. וזו דומה לאדם שהולך במדבר ופוגעים בו דובים ואריות ונמרים וזאבים, ועוד הרבה מיני משחיתים <י>ם. *</p>

<u>כתי"א (אדלר)</u>	<u>כתי"ה (אסקוריאלי)</u>	<u>כתי"ג (גינצבורג)</u>	<u>דפוס ראשון (ד)</u>	<u>ספר המדות הקצר (כת"י ררשה)</u>
<p>* האיש ההוא צריך לפקוח עיניו להלחם עם כל אחד, ואם יעלים עיניו רגע אחד יטרפו[ו]הו אילו המחזיקים. כך האדם מדותיו הרעות,</p> <p>* כגון התאוה והגאווה והשנאה והכעס וכיוצא בהן מתגלגלת בלבו תמיד. ואם יתעלם מהם ולא יתקנם אך יעקרו מלבו אות האמת וימש חשך. ועל זה נאמר שויתי יי לנגדי תמיד.</p> <p>* וימש חושך. וע"ז נאמ' שויתי ה' *נגדי תמיד.</p> <p>* * * *</p>	<p>* האיש ההוא צריך לפקוח עיניו להלחם עם כל אחד, ואם יעלים עיניו רגע אחד יטרפוהו המזיקין האלו. כך האדם מדותיו הרעות</p> <p>* * * * * * * * * *</p> <p>* כגון התאוה והגאווה והשנאה והכעס וכיוצא בהם מתגלגלות בלבו תמיד. ואם יתעלם [*] ולא יתקנם [*] יעקרו מלבו אור האמת וימש חושך ועל זה נאמ'[*] שויתי יי לנגדי תמיד.</p> <p>* * * * *</p>	<p>* ועוד כמה מינים המשחיתים</p> <p>* האיש [*] צריך לפ[ק]וח עיניו להלחם עם כל אחד ואחד. * * * * * * * * * *</p> <p>* כגון התאוה והגאווה והשנאה והכעס וכיוצא בהם מתגלגלות בלבו תמיד ואם יתעלם [*] ולא יתקנם [*] יעקרו מלבו אור האמת וימש חושך ועל זה נאמ'[*] שויתי יי לנגדי תמיד.</p> <p>* * * * *</p>	<p>* האיש ההוא צריך לפקוח עיניו ולהלחם עם כל אחד ואם יעלים עיניו רגע אחד יטרפוהו [*] המזיקים. כך האדם מדותיו הרעות * * * * * * * * * *</p> <p>* כגון התאוה והגאווה והשנאה והכעס וכיוצא בהם מתגלגלות בלבו תמיד ואם יתעלם [*] ולא יתקנם [*] יעקרו מלבו אור האמת וימש חושך ועל זה נאמ'[*] שויתי יי לנגדי תמיד.</p> <p>* * * * *</p>	<p>ועוד הרבה מינים משחיתים וכולן מקיפי' אותו וצריך זה לפתוח עיניו להלחם נגד המשחיתים ואם יעלים עיניו רגע אחד יטרפו' האלה כך האדם מדות הרעות המשחיות [צ"ל: המשחיות] מקיפות את לבו כגון הגאווה והתאוה והשנאה והקנאה * ואם יעלם עיניו רגע אחד יקלקל המידות הרעות ועל זה אמר דוד שויתי יי נגדי תמיד איני מתרשל אפי' ['] רגע אחד ולעולם יראת ה' על פני בכל רגע.</p>
<p>* [21] האדם בשעה שנולד הוא חסר בגופו ובחכמתו יותר משאר הבריות. כי כל הבריות ביום הולדם הם הולכים ואוכלים ומסייעים לעצמן.</p>	<p>* האדם בשעה שנולד הוא חסר בגופו ובחכמתו יותר משאר הבריות. כי כל הבריות ביום הולדם הם הולכים ואוכלים ומסייעים לעצמם.</p>	<p>* {ה} אדם בשעת שהוא נולד והוא חסר בגוף ובחכמות יותר משאר * בריות. כי שאר בריות ביום <(הלדלם) הולדם> הם הולכים ואוכלים</p>	<p>* האדם בשעת שנולד הוא [*] בגופו ובחכמתו חלש [*] משאר כל הבריות כי כל הבריות ביום הולדם הם הולכים ואוכלים ומסייעים לעצמם</p>	<p>{ו} צריך אתה לדעת * * * * * * * * * *</p>

ספר המדות הקצר (כת"י ורשה)	דפוס ראשון (ד)	כתי"ג (גינצבורג)	כתי"ה (אסקוריאל)	כתי"א (אדלר)
* אכל האדם [*] * צריך טורח גדול [*] * [****] בגופו. * כן גם צריך יותר תיקון [*] * לנשמתו * שהאדם בלא מלמד כבהמה * אך לבו דומה ללוח שהוא מוכן לכתוב עליו * אם זה הלוח ב*ד כסיל ישרט עליו שריטות והבלים עד שיתקלקל הלוח. * אבל החכם כותב על הלוח חובותיו, וסדר ענייניו * אבל החכם יכתוב עליו סדר ענייניו וצרכיו וחובותיו * ומתוך הלוח [*] * כלכל ויפרנס בניו ויגיע לתועלת גדולה. * כך לב האדם * יכתבו על לוח לבם חקקי [און] מחשבת הבל וריק, והמשכלים יכתבו על לוח לבם מכתב האלהים שהוא	אבל האדם [*] צריך טורח גדול [*] [****] בגופו. כן גם צריך יותר תיקון [*] לנשמתו לתקן החכמה ולהבין דרכים טובים כי האדם בתחילתו בלא מלמד נוהג כבהמה אך לבו דומה ללוח שהוא מוכן לכתוב עליו אם הלוח הזה ביד טיפש ושרטט עליו שרטות הבלים עד שיתקלקל [*] ולא יהיה בו תועלת עוד אבל החכם יכתוב עליו סדר ענייניו וצרכיו וחובותיו ומתוך הלוח [*] יכלכל ויפרנס בניו ויגיע לתועלת גדולה. כך לב האדם הכסילי יציירו בו ציורי הבל ושקר ויכתבו עליו חקקי הבל ואון וימלאו לבם מחשבות הבל וריק	ומסייעי* עצמן אבל האדם כשנולד צריך טורח גדול לגדלו. וכשם שצריך תיקון גדול לגופו כך צריך יותר תיקון גדול לנשמתו כך צריך יותר תיקון גדול לנשמתו לתקן החכמה ולהבין דרכים הטובים. כי האדם בתחלתו בלא מלמד לקבץ דרכים הטובים כי האדם בתחילתו בלא מלמד <ג.ומנהיג> כבהמה אך לבו דומה ללוח שמוכן לכתוב עליו. אם הלוח היא ביד טיפש ישרט בו שריטות הבלים עד שיתקלקל הלוח ולא יהיה בו תועלת עוד. אבל החכם יכתוב עליו סדר ענייניו וצרכיו וחובותיו וב אכל היא ביד חכם יכתוב בו סדר ענייניו [*] וחובותיו ומתוך הלוח היא יכלכל ויפרנס בני ביתו ויגיע לתועלת הגדולה כך לב האדם הם הסכלים יציירו בו ציורי הבל ושקר, ויכתבו עליו חקקי און, וימלאוהו [*] הבל וריק. {ו} המשכילים יכתבו על לבם	אבל האדם כשנולד צריך טורח גדול לגדלו. וכאשר צריך תיקון גדול בגופו, כך צריך יותר תיקון גדול לנשמתו לתקן החכמה ולהבין דרכים הטובים. כי האדם בתחלתו בלא מלמד ומנהיג [*], אך לבו דומה ללוח שהוא מוכן לכתוב עליו. אם הלוח הזה ביד טיפש ישרוט עליו שריטות והבלים עד שיתקלקל הלוח, ולא יהיה בו תועלת עוד. אבל החכם יכתוב עליו סדר ענייניו וצרכיו וחובותיו ומתוך הלוח הוא יכלכל ויפרנס בני ביתו, ויגיע לתועלת גדולה. כך לב האדם, הסכלים יציירו בו ציורי הבל ושקר, ויכתבו עליו חקקי און, וימלאוהו [*] הבל וריק. {ו} המשכילים יכתבו על לבם	אבל האדם כשנולד צריך טורח גדול לגדלו. וכאשר צריך תיקון גדול בגופו כך צריך יותר תיקון גדול לנשמתו לתקן החכמה ולהבין דרכים הטובים. כי האדם בתחלתו בלא מלמד ומנהיג כבהמה, אך לבו דומה ללוח שהוא מוכן לכתוב עליו. אם הלוח הזה ביד טפש ישרוט עליו הבלים עד שיתקלקל הלוח, ולא יהיה בו תועלת עוד. אבל החכם יכתוב עליו סדר ענייניו וצרכיו וחובותיו ומתוך הלוח הוא יכלכל ויפרנס בני ביתו, ויגיע לתועלת גדולה. כך לב האדם, הסכלים יציירו בו ציורי הבל ושקר, ויכתבו עליו חקקי און, וימלאו מחשבות הבל וריק. והמשכילים יכתבו על לבם

<u>ספר המדות הקצר (כת"י ורשה)</u>	<u>דפוס ראשון (ד)</u>	<u>כתי"ג (גינצבורג)</u>	<u>כתי"ה (אסקוריאל)</u>	<u>כתי"א (אדלר)</u>
<p>יסוד התורה והמצות וחכמת תיקון המידות עד אשר יזהירו נפשותם כזוהר הרקיע ועל זה אמר שלמה * כתבם על לוח (ם) לבך.</p>	<p>והמשכילים יכתבו על לבם מכתב אלהים שהוא יסוד התור' והמצות וחכמות המידות עד אשר יזהירו נפשותם כזוהר הרקיע ולזה הייתה כוונת שלמה באמרו קשרם על אצבעותיך כתבם על לוח לבך.</p>	<p>וימלאוהו מחשבת הבל וריק. והמשכילים יכתבו עליו מכתב אלהים שהוא <דעת> יסוד התור' והמצו>ת והחכמות ומידות עד אשר יזהירו נפשותם כזוהר הרקיע ועליהם אמ' שלמה קשרם על אצבעותיך כתבם על לוח לבך.</p>	<p>מכתב אלקים שהוא דעת יסוד התורה והמצות וחכ[מת] המידות עד אשר יזהירו נפשותם כזוהר הרקיע. ולזה היית' כוונת שלמה באמרו קשרם על אצבעותיך, כתבם על לוח לבך.</p>	<p>מכתב אלהים שהוא דעת יסוד התורה והמצות, וחכמת המדות עד אשר יזהירו <נפשם> נפשותם כזוהר הרקיע. ולזה הייתה כוונת שלמה באמרו קשרם על אצבעותיך כתבם על לוח לבך.</p>
<p>חסר</p>	<p>עוד אמר שלמה גם במעלליו יתנכר נער, אם זך אם ישר פעלו זה הפסוק נאמר על הבחנת הנערים כי מנעוריהם ניכר מדותיהם כאשר תראה מקצת הנערים נראה בהם מדת *בושת ו*מקצתם העזות ומקצתם נוטים אל התאוה ומקצתם נוטים אל מעלות טובות. ודע כי כל מדות האדם אשר תראה בו בימי הבחרות והזקנות</p>	<p>{ } עוד אמ' שלמה גם במעלליו יתנכר נער, אם זך אם ישר פעלו. זה הפסוק נאמר על הבחנת הנערים כי מנעורם ניכר מידותיהם כאשר תראה מקצת הנערים נראית בהם מידת הבושת, ו*מקצתם מידת העזות ומקצתם נוטים אל התאוה, ומקצתם [*] אל מעלות הטובה ודע כי כל מידות של האדם אשר תראה בו בימי הבחרות והזקנות</p>	<p>עוד אמ' שלמה גם במעלליו יתנכר נער אם זך אם ישר פעלו. זה הפסוק נאמר על הבחנת הנערים כי מנעורם ניכר מעשיהם, כאשר תראה מקצת הנערים נראית בהם מידת הבושת, ובמקצתם מידות העזות. ומקצתם נוטה אל הרעות, ומקצתם נוטה על מעלות הטובות. ודע כי כל מידות האדם אשר תראה בו בימי הבחרות ובזקנות</p>	<p>[22] עוד אמ' שלמה גם במעלליו יתנכר נער אם זך אם ישר פעלו. זה הפסוק נאמר על הבחנת הנערים כי מנעורם ניכר מעשיהם כאשר תראה: מקצת הנערים נראית בהם מדת הבושת, ובמקצתם העזות. ומקצתם נוטה אל התאות, ומקצתם נוטי' על מעלות טובות. ודע כי כל מדות האדם אשר תראה בו בימי הבחרות והזקנות</p>

ספר המדות הקצר (כת"י ורשה)	דפוס ראשון (ד)	כת"י ג (גינצבורג)	כת"י ה (אסקוריאל)	כת"י א (אדלר)
	<p>הם היו בימי הילדות והשחרות אך בזמן ההוא לא היה בו כח להראות* ולהביאה לידי המעשה והנערים אשר גדלה עליהם* נבלות אפשר שיכול האדם להעתיקם על דרך הטובה כי נוח לקבל להם [*] ואין בהם כח וחכמה לצאת ולברוח מתחת יד המייסר [*] והם צריכים לסבול. אבל בימי הזקנה אינם נעתקים בקל ממה שהיה בו בימי הבחרו' והם דומים לטס כסף שהיה טמון בקרקע והעלה חלודה עבה באורך הטמנתו צריך אותו הכסף מריקה אחר מריקה עד שישוב הכסף למראהו הנאה. כך האדם אשר הלך לפי דרכו ומנהגו ונשקע בעמקי *מדות הגרועות</p>	<p>הם היו בו בימי הילדות והשחרות, אך לא היה בו כח בזמן ההוא * להביאם לידי המעשה. אך הנערי' אשר גברה עליהם הנבלות איפשר שיכול האדם להעתיקם אל חיק הטובה כי הם נוח לקבל המוסר ואין בהם כח וחכמה לצאת ולברוח מתחת יד המייסר אותם והם צריכי' לסבול אבל בימי הזקנה אינם נעתקים בקל ממה שהיה בהם בימי הבחרות. והוא דומה לטש של כסף אשר היה טמון בקרקע והעלתה חלודה עבה כפי אורך הטמנתו וצריך אותו כסף מריקה אחר מריקה עד שישוב הכסף אל המראה הנאה</p>	<p>[ה]ם היו [*] הילדות והשחרות, אך בזמן ההוא לא היה בו כח להראותם ולהביאם לידי מעשה. אך הנערים אשר גברה עליהם הנבלות אפשר שיכול האדם להעתיקם אל דרך טובה, כי הם נוח לקבל המוסר, ואין בהם כח וחכמה לצאת ולברוח מתחת יד המייסר אותם, והם צריכים לסבול אבל בימי הזקנה אינם נעתקים בקל ממה שהיו בו בימי הבחרות והם דומים לכסף אשר היה טמון בקרקע והעלה חלודה עבה כפי אורך ההטמנה צריך אותו הכסף, מריקה אחר מריקה עד שישוב הכסף אל מראהו [*].</p>	<p>הם היו [*] הילדות והשחרות, אך בזמן ההוא לא היה בו כח להראות* ולהביאם לידי מעשה. אך הנערים אשר גברה עליהם הנבלות, אפשר שיכול האדם להעתיקם אל דרך טובה, כי הם נוח לקבל המוסר ואין בהם כח וחכמה לצאת ולברוח מתחת יד המייסר אותם והם צריכים לסבול. אבל בימי הזקנה אינו נעתקים בקל ממה שהיו בו בימי הבחרות והם דומים לכסף אשר היה טמון בקרקע והעלה חלודה עבה כפי אורך הטמנה צריך אותו הכסף מריקה אחר מריקה עד שישוב הכסף אל מראהו הנאה.</p>

<u>ספר המדות הקצר (כת"י ורשה)</u>	<u>דפוס ראשון (ד)</u>	<u>כת"ג (גינצבורג)</u>	<u>כת"ה (אסקוריאל)</u>	<u>כת"א (אדלר)</u>
	צריך ללטוש שכלו להבדיל בין הטמא ובין הטהור ולהרגיל בעבוד' עד שיהיו המדו' [*] טבועו' וקשורות בלבו.	כך האדם אשר הלך אחר דרכו ומנהגו ונשקע בעמקי המדות הגרועות צריך ללטוש שכלו להבדיל בין הטומאה ובין הטהור <?ולתרגל> בעבודה, עד שיהיו המידות הטובות טבועות וקשורות בלבו.	כך האדם אשר הלך לפי דרכו ומנהגו ונשקע בעמקי המידות הגרועות צריך ללטו' שכלו להבדיל בין הטמא ובין הטהור, ולהתרגל בעבודה עד שיהיו המידות [*] קשורות בלבו.	כך האדם אשר הלך לפי דרכו ומנהגו, ונשקע בעמקי המדות הגרועות צריך ללטוש שכלו להבדיל בין הטמא ובין הטהור <?ולתגדל> ולהתרגל בעבודה עד שיהיו המדות הטובות <טבועות> וקשורות בלבו.
חסר	{ זה ספר } מידות נכתב ונחתם בטבעת החכמ' ללמוד לאדם דעת *להיות *ספר *זה ביד כל איש לכלי אומנות לתקן מתוכו מדותיו ומעשיו כי האומן אשר בידו כלי אומנתו יוכל לעשות מלאכתו אבל [*] כשאין בידו כלי אומנתו לא יוכל לעשות מאומה לכן שמע מוסר וקח כלי אומנתך בידך לתקן מדותיך הלא תראה מי שיש לו הרבה מיני מטבעות	{ "והא לך ספר המדות" } הוא נכתב ונחתם בטבע<(ו)>ת החכמה, ללמוד לאדם דעת, [ו]להיות הספר הזה ביד כל איש לכלי אומנות, לתקן מתוכו מעשיו *מ>י>דתיו. כי האומן אשר בידו כלי אומנתו אז יוכל לתקן ולעשות מלאכתו. אבל אומן אשר אין בידו כלי אומנתו אינו יכול לעשות מאומה לכן שמע מוסר וקח טוב וקח בידך כלי אומנתך	{ זה הספר } נקרא ספר המידות והוא נכתב ונחתם בטבעת החכמה ללמד *אדם דעת ולהיות הספר הזה ביד כל איש לכלי אומנות לתקן מתוכו מעשיו ומדותי' כי האומן אשר בידו כלי אומנ>ו<ת יוכל לעשות מלאכתו. אבל אומן שאין בידו רק אומנות לא יוכל לעשות מאומה. לכן שמע מוסר וקח כלי אומנותיך בידך לתקן מידותיך. הלא תראה מי שיש לו הרבה מיני מטבעות	[23] זה הספר נקרא ספר מדות והוא נכתב ונחתם בטבע[ת] החכמה ללמד לאדם דעת, ולהיות הספר הזה ביד כל איש לכלי אומנות לתקן <(ב)מ>תוכו מעשיו ומדותיו. כי האומן אשר בידו כלי אומנותו יוכל לעשות מלאכתו. אבל אומן שאין בידו כלי אומנותו לא יוכל לעשות מאומה. לכן שמע [מו]סר וקח כלי אומנותיך בידך לתקן מדותיך.

ספר המדות הקצר (כת"י ורשה)	דפוס ראשון (ד)	כת"ג (גינצבורג)	כת"ה (אסקוריאל)	כת"א (אדלר)
	<p>קטנות וגדולות ואינו יודע ערכם ושוים לא ידע מה לקנות בכל אחת עד שידע ערך של כל מטבע וגם צריך לידע איזה מטבע פסל המלך וגזר עליה שלא להוציאה [*] אחר שישקול כל מטבע ומטבע ויער*כם אז ידע ליקח בכל אחת צרכיו בערך שוה ובמטבע שגזר המלך [*] שלא להוציאה יזהר שלא יוציאה אלא בעניין שלא יקנס. נמצא שזה האיש מגיע בכל מטבע ומטבע לטובה ולשמח' אבל הטיפש אשר לא ישקול ולא יעריך ויוציא מה שפסל המלך אין ספק שיגיע זה [*] להיזק גדול.</p>	<p>לתקן מידותיך. הלא תראה מי שיש לו הרבה מיני מטבעות קטנות וגדולות ואינו יודע ערכם ושוים לא יודע מה לקנות עבור כל אחד עד שיודע ערך כל מטבע. וגם צריך לידע איזה מטבע פוסל המלך, וגזר עליה שלא להוציאה. אבל אחר שישקול כל מטבע ומטבע ויערכם, אז ידע לקנות [*] צרכו בערך שוה. ובמטבע שגזר המלך קנס על המוציאה יזהר שלא יוציאה, אלא בעניין שלא יקנס ובמטבע שגזר המלך עליה קנס על המוציא* יזהר שלא יוציאה ושלא לקנות אלא באותו שלא יקנס מהם. נמצא שזה האיש מגיע בכל מטבע ומטבע לטובה ולשמחה. אבל הטיפש אשר לא ישקול ולא יעריך ויוציא מה שפסל המלך אין ספק שיגיע זה הכסיל להיזק גדול.</p>	<p>קטנות וגדולות, ואינו יודע ערכם ושוים לא ידע מה לקנות בכל אחת עד שידע ערך כל מטבע. וגם צריך <ך> לידע איזה מטבע פסל המלך, וגזר עליה שלא להוציאה. אבל אחר שישקול כל מטבע ומטבע ויערכם אז ידע לקנות [*] צרכו בערך שוה. ובמטבע שגזר המלך קנס על המוציאה יזהר שלא יוציאה, אלא בעניין שלא יקנס נמצא שזה האיש מגיע בכל מטבע ומטבע לטובה ולשמחה. אבל הטיפש אשר לא ישקול ולא יעריך ויוציא מה שפסל המלך אין ספק שיגיע זה הכסיל להיזק גדול.</p>	<p>הלא תראה מי שיש לו הרבה מיני מטבעות קטנות וגדולות ואינו יודע ערכם ושוים לא ידע מה לקנות בכל אחת עד שידע ערך כל מטבע. וגם צריך לידע איזו מטבע פסל המלך וגזר עליה שלא להוציאה. אבל אחר שישקול כל מטבע ומטבע ויערכם אז ידע לקנות בכל אחת צרכיו בערך שוה. ובמטבע שגזר המלך קנס על המוציאה יזהר שלא יוציא אלא בעניין של [א] יקנוס. נמצא שזה האיש מגיע בכל מטבע ו[מ]טבע <לטובה> ולשמחה. אבל הטיפש אשר לא ישקול ולא יעריך ויוציא מה שפסל המלך אין ספק שיגיע זה הכסיל להיזק גדול.</p>

ספר המדות הקצר (כת"י ורשה)	דפוס ראשון (ד)	כת"ג (גינצבורג)	כת"ה (אסקוריאל)	כת"א (אדלר)
חסר	<p>ואתה בני קח המשל הזה *נמשל על רוב מדות שבך [*] גדולות [*] וקטנות ותשקול כל מדה ומדה בפלס חכמותך עד שתדע ערך כל מדה ומדה ותדע המדות אשר פסל המלך הגדול להזהר בהם שלא יראה בך ושלא ימצא בך אלא במקום שלא תקבל היזק ועונש ובזה תגיע אל השלימות ותהיה אומן וכלי אומנתך בידך. *</p>	<p>ואתה בני קח המשל הזה הנמשל על רוב מדות [ש]בך, מידות גדולות וקטנות ותשקול [*] מידה ומ[י]דה בפלס חכמותך עד שתדע ערך כל מידה ומ[י]דה. >(ותהיה נזהר מן)ותדע< המדות אשר פסל המלך הגדול הגבור והנורא, *היזהר בהם שלא יראה בידך ושלא ימצא <(בלבבך)בך> אלא <(תניחם)> במקום שלא תקבל מהם הזק ועונש. ובזה תגיע אל השלימות ותהיה אומן וכלי אומנותך בידך ואתה דע לך.</p>	<p>ואתה בני קח המשל הזה הנמשל על רוב מדות<יך> אשר בך מידות גדולות ומידות קטנות ותשקול כל מידה ומידה בפלס חכמתך עד שתדע ערך כל מידה ומידה. ותדע המידות אשר פסל המלך הגדול להזהר בהם שלא יראו בך ושלא ימצאו בלבך אלא במקום שלא תקבל היזק ועונש. ובזה תגיע אל השלימות ותהיה אומן וכלי אומנתך בידך ואתה דע לך.</p>	<p>[24] ואתה בני קח המשל הזה הנמשל על רוב מדותיך אשר בך מדות גדולות ומדות קטנות ותשקול כל מדה ומדה בפלס חכמתך עד שתדע ערך כל מדה ומדה. ותדע המדות אשר פסל המלך הגדול להזהר בהם שלא יראו בך ושלא ימצאו בלבך, אלא במקום שלא תקבל הזק ועונש. ובזה תגיע אל השלימות ותהיה אומן ו[כלי] אומנותך בידך. ואתה דע לך</p>
חסר	<p>עתה נרצה להודיע שרשי המדות וענפיהם ותועלתם ונזקם. וכוונתנו להשיב טבעי האדם מעניין הסכלות אל אהבת המוסר וישיתדלו הפתאים</p>	<p>{ע}תה נרצה להודיע שרשי המדות וענפיהם ותועלתם ונזקם. וכוונתנו להשיב טבעי האדם מעניין הסכלות אל אהבת המוסר כדי שישתדלו הפתאים</p>	<p>עתה אנו רוצים להודיעך שורש* המידות וענפיהם ותועלתם ונזקם וכוונתנו להשיב טבעי האדם מעניין השכלות אל אהבת המוסר וישיתדלו הפתאים</p>	<p>[25] עתה אנו רוצים להזהירך שורשי המדות וענפיהם ותועלתם ונזקם וכוונתנו להשיב טבעי האדם, מעניין הסכלות אל אהבת המוסר וישיתדלו הפתאים</p>

ספר המדות הקצר (כת"י ורשה)	דפוס ראשון (ד)	כת"ג (גינצבורג)	כת"ה (אסקוריאל)	כת"א (אדלר)
	<p>לדעת טבעי החכמים. ומהשם יתעלה זכרו נשאל עד שיודיענו דרכים הישרים ונתיבות הצדק להורות שבטי ישורון עדת החסד. סליק ההקדמה.</p>	<p>לדעת טבעי <ה>חכמים ומה' <(נשאל)... <[ז]ר <(שורינו דרך)... נשאל> הישר, ונתיבות הצדק להורות לשבטי ישורון עדת החסד ללכת בו.</p>	<p>לדעת טבעי החכמים. ומהש"י נשאל עזר שורנו דרכים הישרים ונתיב הצדק להורות שבטי ישורון, עדת החסד. *</p>	<p>לדעת טבעי החכמים ומיי נשאל עזר שורנו דרכים הישרים, ונתיבות הצדק להורות שבטי ישורון עדת יי החסד. *</p>
חסר	<p>{שער הראשון} נדבר [*] על מידות הגאווה. ומה טוב שנזדמן תחילה לכל השערים מפני חיוב האדם להבדל ממנה כי היא פתח לרעות רבות ולא ראינו כזאת לרעה בכל המידות לכן צריך האדם להתחכם ולהנהיגה אל מנהג הראוי ולדחות אותם במקום שאינה ראוי בה</p>	<p>שער הראשון נדבר בה על מידות הגאווה כי טוב שנזדמן תחילה לכל השערים מפני חיוב האדם להיבדל ממנה כי היא פתח לרעות [*], ולא ראינו כמוהו בכל המדות. לכן צריך כל אדם להתחכם ולהנהיגה על מנהג הראוי ולדחותה במקום שאינה ראוייה בה.</p>	<p>{שער הראשון} נדבר [*] על מידות הגאווה ומה טוב שנזדמן תחילה לכל הרשעים מפני חיוב האדם להבדל ממנה כי היא פתח לרעות רבות ולא ראינו כזאת לרעות בכל המדו>ת< לכן צריך אדם להתחכם ולהנהיגה על מנהג *ראוי ולדחות אותה במקום שאינה מחוייב בו.</p>	<p>שער הראשון נדבר בו <(במדת)> על מדת הגאווה ומה טוב שנזדמן תחלת לכל הרשעים מפני חיוב האדם להבדל ממנה כי היא פתח לרעות רבות, ולא ראינו כזאת הרעה בכל המדות. לכן צריך אדם להתחכם ולהנהיגה על מנהג הראוי, ולדחות אותה במקום שאינה ראוייה בו.</p>
{על הגאווה} * * * הן הוזהרנו בתורה כדכתי'	{א שער הגאווה} הגאווה היא המטבע אשר פסל המלך הגדול ב"ה והוזהרנו עליה בתורתו כמו שנאמר	{מידת הגאווה} אפרש הגאווה. היא המטבע אשר פסל המלך הגדול הגבור והנורא והוזהרנו עליה בתורתו	{שער הגאווה} הגאווה היא המטבע אשר פסל המלך הגדול והוזהרנו עליה בתורתו כמו שנאמ'	{שער הגאווה} הגאווה היא המטבע הפסל המלך הגדול והוזהרנו עליה בתורתו כ"ש

<u>כתי"א (אדלר)</u>	<u>כתי"ה (אסקוריאל)</u>	<u>כתי"ג (גינצבורג)</u>	<u>דפוס ראשון (ד)</u>	<u>ספר המדות הקצר (כת"י ורשה)</u>
<p>השמר לך פן תשכח יי אלהיך אשר הוציאך מארץ מצרי' כי הגאה ישכח יוצרו כדכתי' וצאנך ובקרך ירביון וכסף <מה> וזהב ירבה לך ורם לבבך ושכחת את יי אלהי' ואמרת בלבבך כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה. וזכרת את יי אלהיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל. ובמלך נאמר לבלתי רום לבבו באחיו, אם הזהירה תורה אפי' במלך כ"ש באחרים * שלא ישתררו זה על זה.</p>	<p>השמר לך פן תשכח ה"י אלהיך אשר הוציאך מארץ מצרים כי הגאה ישכח יוצרו, כדכתי' וצאנך ובקרך ירביון וכסף וזהב ירבה לך ורם לבבך ושכחת את ה"י אלהיך וגו'.</p> <p>ואמרת בלבבך כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה. וזכרת את ה"י אלהיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל. ובמלך נאמר לבלתי רום לבבו מאחיו, אם הזהירה התורה אפי' במלך כ"ש באחרים * שלא ישתררו זה על זה.</p>	<p>כמ' שנ' השמר לך פן תשכח את יי אלהיך אשר הוציאך מארץ מצרים. כי הגאה ישכח את יוצרו כדכתיב וצאנך ובקרך ירביון וכסף וזהב ירבה לך וגו' ורם לבבך ושכחת את יי אלהיך וגו'.</p> <p>ואמרת בלבבך כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה. וזכרת את יי אלהיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל. ובמלך נאמר לבלתי רום לבבו מאחיו, אם הזהירה תורה אפי' במלך ובמלך נאמר לבלתי רום לבבו מאחיו, ואם הזהירה תורה אפי' [ב]מלך <כ"ש בה.....> *אחרים <על אחת כמה וכמה> שלא ישתררו זה על זה.</p>	<p>השמר לך פן תשכח יי אלהיך אשר הוציאך מארץ מצרים. כי הגאה ישכח יוצרו כדכתיב *צאנך ובקרך ירביון וכסף וזהב ירבה לך ורם לבבך ושכחת את יי אלהיך * ורם לבבך ושכחת את ה' אלהיך * ואמרת בלבבך כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה וזכרת את ה' אלהיך כי הוא נותן לך כח לעשות חיל. * ובמלך נאמר לבלתי רום לבבו מאחיו, * אם הזהירה תורה אפי' במלך * כ"ש בהדיוטות * שלא ישתררו זה על זה. *</p>	<p>השמר לך פן תשכח את יי אלהיך וגו' * וכת' * ורם לבבך ושכחת את ה' אלהיך * ואמרת בלבבך כחי ועוצם ידי עשה לי את כל החייל הזה וכת' * וזכרת את ה' אלהיך כי הוא נותן לך כח לעשות חיל. * ובמלך נאמר לבלתי רום לבבו מאחיו, * אם הזהירה תורה אפי' במלך * כ"ש בהדיוטות * שלא ישתררו זה על זה. *</p>